

FRANCESC DE BORJA MOLL:

UN PERFIL EN EL TEMPS

A Francesc de Borja Moll cal recordar-lo en la vella casa del carrer de Sant Sebastià. El voltava un silenci gairebé conventual, només trencat adesiara per les corredisses i les cridòries, més aviat discretes, dels petits Moll, que eren molts i molt seguits. Per la finestra de la cambra de treball entrava, cap a migdia, un sol que era un bé de Déu i, quan s'esqueia, el toc solemniàl de les campanes de la Seu.

Francesc de B. Moll, fins i tot en assolir la seva ancianitat gloriosa, va conservar en el rostre aquell somriure que jo diria que li venia del néixer. No se li va esborrar mai; ni tan sols en els moments problemàtics de la seva biografia, que varen ser abundosos. Amb aquell somriure desafiava aleshores, en la circumstància que m'abelleix de recordar-lo, tots els contratemps d'aquells anys d'atonía, de represions i de desbarats que havien estat conseqüència de la guerra civil. Somrient rebia l'ofici del «Ministerio de Información y Turismo» comunicant la prohibició de publicar aquest o aquell llibre; somrient llegia la comunicació notificant-li que se li obria expedient per això o per allò altre, i encara somreia quan tocava a la porta el cobrador del banc i li presentava un feix de lletres.

Francesc de Borja Moll treballava de valent i gairebé en soledat. Dos fidels, Manuel Sanchis Guarner i Antoni Amorós Borràs, l'aidaven en la tasca. Un poc més endavant, quan l'horitzó començava a aclarir-se una mica, ja va poder comptar amb la col·laboració de la seva filla Aina. El record com si fos ara, teclejant amb fermesa una vella màquina d'escriure, omplint fulls i més fulls d'originals per a la impremta. No podeu imaginar unes condicions més precàries per a dur a terme una obra lexicogràfica sense precedents. En aquell temps no hi havia ordinadors; però, encara que n'hi hagués hagut, de segur que les finances de l'anomenada, quasi emfàticament, «Obra del Diccionari» no haurien donat per a tant.

Portar una editorial més aviat artesana amb problemes constants amb la censura, donar classes a l'Institut, surar una barcada considerable i, a més a més, esmerçar-se en una empresa científica en la qual calia posar tota la saviesa i tots els sentits... Tot plegat potser li va fer perdre sovint les rialles, però de cap manera el somriure.

Val a dir que Francesc de B. Moll no era una persona tranquil·la. Desconeixia per complet allò que en diuen *catxassa*. Qualsevol cosa, per insignificant i quotidiana que fos, l'afectava i el preocupava, res no li llenegava per la pell. Era un manat de nervis que es va dominar sempre a si mateix a còpia d'intel·ligència, de bonhomia -desconexia també la rancúnia- i de treball. En el treball hi va xalar sempre, gairebé voluptuosament. Per a ell no fou, el treball, una maledicció, sinó ben al contrari, la més alta de les benediccions, perquè donava dimensió i contingut a la seva vida.

Al capdavant són les persones d'aquest tremp, les persones nervioses i sanguínies com ell, les que són més capaces d'afrontar serenament, lúcidament, amb un extraordinari poder de reflexió -i amb el somriure als llavis- els problemes més arduos. La seva tenacitat arriba a fer-se il·limitada, invencible. Francesc de B. Moll havia contret el compromís moral de continuar fins a la fi el *Diccionari català-valencià-balear*, una obra a la qual el seu mestre, Antoni Mª Alcover, ho havia sacrificat tot, i calia complir-lo. Va topat amb les pitjors circumstàncies possibles, però posà fil a l'agulla perquè tenia un deure i no hi podia renunciar. Fos com fos, sortís de llavant o de ponent.

I va complir el deure amb escreix. Avui el *Diccionari* és reconegut universalment com a obra mestra de la lingüística romànica. La constància insubornable d'un home, el seu somriure impertorbable, la seva ciència i la seva paciència, ho feren possible. Francesc de B. Moll ha donat un exemple que no haurien d'oblidar mai.

Vingueren després els honors, el reconeixement d'uns mèrits guanyats a pols dia a dia. I aqueixa mort pausada que, durant anys, l'anava allunyant, passa a passa, d'aquest món. Ara ens ha deixat definitivament. Els aplaudiments que sonaren, plens d'emoció, a la plaça de Cort quan es posava en marxa el cotxe que s'enduia les despulles del nostre don Francesc, varen ésser un adéu bellíssim per a una vida coronada de totes les plenituds.

Josep Mª LLOMPART